

تېكىست

غاز بىلەن توشقاننىڭ مۇسابىقىلىشىشى

توشقان مايۇنغا رەھمەت ئېيتىپ ئايرىلغاندىن كېيىن دەريا بويىغا كەپتۇ. دەريا ناھايىتى كەڭ بولۇپ، قارشى قىرغاقتا بىر تۈپ دەرەخ بار ئىكەن. بۇ تەرەپتە بولسا قومۇشلۇقتىن باشقا ھېچ نەرسە بار ئىكەن.

توشقان ئامالسىز دەريا بويلاپ كۆۋرۈك ئىزدەپ مېڭىشقا مەجبۇر بوپتۇ. توشقان كېتىۋېتىپ قومۇشلۇقتىن: «غاق! غاق! غاق!» دېگىنچە ئالچاڭلىغان ھالدا چىقىۋاتقان بىر نەرسىنى كۆرۈپ قاپتۇ. توشقانغا بۇ نەرسە گويا تال قومۇشقا تايىنىپ تۇرغاندەك كۆرۈنۈپتۇ. ئەمەلىيەتتە، ئۇنىڭ تايىنىپ تۇرغىنى قومۇش ئەمەس بەلكى پۇتى ئىكەن، بويى بولسا توشقاندىن ئېگىز ئىكەن، بىراق بېشى ئىنتايىن كىچىك، بويى ناھايىتى ئۇزۇن ئىكەن. توشقان ئۇنىڭ چوڭ ئاغزىغا قاراپلا ئۇنىڭ ئاچكۆز ئىكەنلىكىنى مۇلچەرلەپتۇ.

توشقان كۆكرىكىنى كەرگىنچە ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ: - ھەي، سەن قانداق مەخلۇق؟ قەستەن مېنى قورقۇتماقچىمۇ؟ - دەپ سوراپتۇ.

ھېلىقى مەخلۇق توشقاننى مەنسىتمىگەن ھالدا: «غاق! غاق! غاق!» دېگىنچە دەريانى بويلاپ كېتىۋېرىپتۇ.

- ئاۋازىڭدىن قارىغاندا سەن قابىلىيەتسىز بىر ناخشىچىغا ئوخشايدىكەن سەن، بىراق سۇنايچى بولۇشقا لايىق ئىكەن سەن.

- غاق! غاق! غاق!

- سېنىڭ قۇلىقىڭ يوقمۇ! - دەپتۇ توشقان ئاچچىقلىنىپ ۋە ئۇنىڭغا سىنچىلاپ قاراپ، ئۆزىنىڭ بىكاردىن گەپ قىلغانلىقىنى ھېس قىپتۇ. چۈنكى بۇ غەلىتە مەخلۇقنىڭ ھەقىقەتەنمۇ قۇلىقى يوق ئىكەن. توشقان ئالدىغا ئۆتۈپ بۇ غەلىتە مەخلۇقنى توسماقچى بوپتۇ.

- نېمە قىلماقچى سەن؟ - ئۇ غەلىتە مەخلۇق ئاخىر ئېغىز ئېچىپتۇ.

- سەن يول يۈرسەڭچۇ رېپېنتىسىيە قىلىپ ماڭدىغان تىرىشچان ئۇسسۇلچى ئىكەن سەن، بىراق قۇلىقىڭ يوق ئىكەن - دە!

بۇنى ئۆزۈڭنىڭ ئاخشىسى ياخشى ئۇخلىماي، كۆزۈڭنى قىزارتىۋالغانلىقىڭدىن كۆر. قارىغىنا، مېنىڭ قۇلىقىم مانا بۇ يەردە تۇرمامدۇ؟ - ھېلىقى غەلىتە مەخلۇق سۆزلىگەچ، كۆزىنىڭ ئارقىسىدىكى پەينى كۆتۈرگەن ئىكەن، چوڭلۇقى پۇرچاق تەك ئىككى تۆشۈك كۆرۈنۈپتۇ.

ئوتتۇز ئۈچىنچى دەرس
جۈملە تىپلىرى بويىچە مەشق

I

سۇ ئۈزگىلى بارالمىدۇق.	كىنو كۆرگەچكە يىغىن ئاچقاچقا تازىلىق قىلغاچقا	تۈنۈگۈن چۈشتىن كېيىن

بولدۇم.	ئىشلەپ تەرجىمە قىلىپ كۆچۈرۈپ	بولمىغاچقا، بىر سائەتتە	قىيىن مۇرەككەپ ئۇزۇن	ئانچە	ئىش جۈملىلەر ماقالىلەر	بۇ

II

265

پراكتىكا ۋاقتىدا بۇ يەرگە كەلگەنكىنەنمىز.	ئەمدى ئېسىمگە كەلدى،
بىر كۈنى قادىرنىڭ ئىشخانىسىدا بۇ كىشىنى كۆرگەنكىنەنمىز.	
ئۆتكەن مەۋسۈمدە بۇنداق جۈملىلەرنى تەھلىل قىلغانكىنەنمىز.	

تۇغۇلمىغانكىنەنمەن.	سىلەر «مەدەنىيەت زور ئىنقىلاۋى» دا
باشلانغۇچ مەكتەپكە كىرمىگەنكىنەنمەن.	قاتتىق ئەيىبلەنگەن چاغدا مەن تېخى

خوتەنگە بارغانىكەن / بارغانىكەنمۇ؟	شېرىئەتنىڭ ئاكسىمۇ
بۇ مەكتەپتە ئوقۇغانىكەن / ئوقۇغانىكەنمۇ؟	
سودىگەرچىلىك بىلەن شۇغۇللانغانىكەن / شۇغۇللانغانىكەنمۇ؟	

III

چاي ئىچىپ	دېدى/دەۋاتىدۇ،	سۇ قايناي
تاماق يەپ		تاماق پىشاي
كىنو كۆرۈپ		كىنو باشلىناي

كەتمەمسىلەر؟

⑤ ئۇلار ھەر كۈنى ئەتىگىنى دەريا بويىغا بېرىپ، ئاخشىمى سېۋەتلەرنى توشتۇرۇپ قايتىدىكەن.

⑥ ئۇنىڭ دېيىشىچە، مەن ئۇنىڭغا تەھدىت سېلىۋېتىپتىمەن.

⑦ سىنىپقا كىرگىنىدە سىلەر ئىمتىھان بېرىۋېتىپتىكىنەنسىلەر.

⑧ ئۇ دوكتۇرلۇق ئىلمىي ماقالىسىنى يازمايۋېتىپتىمۇ؟

⑨ مېھرىگۈل مۇئاۋىنلىققا ئىمتىھان بېرەمدىكەن؟

3- تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى ئۇيغۇرچىغا تەرجىمە قىلىڭ.

- 1) Kaza olduğunda ben eve gidiyordum.
- 2) Eve gittiğimde annem yemeği hazırlıyordu.
- 3) Tatilde gazete okumuyorduk.
- 4) Yoldan hiç araba geçmiyordu.
- 5) Ben aradığımda yemek yiyorlarmış.
- 6) Akşamları erken yatıyormuş.
- 7) Siz balık tutmayı çok seviyormuşsunuz.
- 8) Ben her zaman yalan söylüyormuşum.
- 9) Sen ona yardım etmiyormuşsun.
- 10) Küçükken parka gitmeyi çok severmişim.